

Sambor Grucza

Cele i zadania "Lingwistyki Stosowanej"

Lingwistyka Stosowana / Applied Linguistics / Angewandte Linguistik nr 1,
7-11

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sambor GRUCZA
Uniwersytet Warszawski

Cele i zadania *Lingwistyki Stosowanej*

Historia *Lingwistyki Stosowanej*, choć przedkładamy Państwu dopiero jej pierwszy numer, sięga w pewnym sensie daleko wstecz. Jej poprzednikiem jest bowiem wydawany do tej pory na naszym Wydziale *Przegląd Glottodydaktyczny*, czasopismo naukowe powołane do życia w 1978 roku z inicjatywy profesora Franciszka Gruczy (założyciela Instytutu Lingwistyki Stosowanej na Uniwersytecie Warszawskim, następnie kierownika Katedry Teorii Języków i Akwizycji Językowej UW). Profesor F. Grucza prowadził czasopismo jako redaktor naczelny do roku 2006. W ostatnich 3 latach redakcję naukową *Przeglądu* powierzono mnie i moim współpracownikom. W sumie do tej pory ukazało się łącznie 26 numerów *Przeglądu Glottodydaktycznego* – 20 zeszytów pod redakcją prof. F. Gruczy, kolejnych 6 pod moją redakcją naukową. Zeszyty 1–16 wydane zostały we współpracy redakcyjnej pracowników Międzyuczelnianego Ośrodka Metodyki Języków Obcych Uniwersytetu Warszawskiego, zeszyty 17–26 dzięki zaangażowaniu Katedry Języków Specjalistycznych oraz Katedry Teorii Języków i Akwizycji Językowej. Spisy treści (oraz angielskojęzyczne streszczenia artykułów), zaświadczone ponad 30-letnią historią *Przeglądu Glottodydaktycznego*, ale przede wszystkim dokumentujące dokonania polskiej glottodydaktyki, zamieszczone zostały na stronie internetowej *Przeglądu Glottodydaktycznego* (zob. www.kjs.uw.edu.pl zakładka „Przegląd Glottodydaktyczny”).

Kształt *Przeglądu Glottodydaktycznego* określony został w pierwszym jego numerze w programowym artykule profesora F. Gruczy zatytułowanym „Cele i zadania *Przeglądu Glottodydaktycznego*”. F. Grucza napisał wtedy już w pierwszym zdaniu, że:

Znajomość języków obcych staje się we współczesnym świecie coraz bardziej nieodzowną cechą wykształconego człowieka. W wielu wypadkach już teraz warunkuje ona efektywne wykonywanie zawodu. (...) Zachodzi wobec tego pilna potrzeba znalezienia sposobów efektywizacji tej nauki.

Spostrzeżenia te, wypowiedziane prawie 30 lat temu, są także i dzisiaj nader aktualne.

Od roku 1978, tj. roku powstawania *Przeglądu Glottodydaktycznego*, zakres badań glottodydaktycznych znacznie się poszerzył. Szczególne intensywne poszerzenie perspektywy badawczej dokonało się w ostatnich latach. W efekcie tego ukonstytuowały się także nowe kierunki badań glottodydaktycznych, m.in.: glottodydaktyczna lingwistyka korpusowa, glottodydaktyczna lingwistyka komputerowa, glottodydaktyka specjalistyczna, a w jej obrębie przede wszystkim dydaktyka języków specjalistycznych. *Przegląd Glottodydaktyczny* zawsze interesował się wynikami badań tych dyscyplin.

Równoległe do glottodydaktyki, od wielu już dziesięcioleci rozwija się drugi tradycyjny człon lingwistyki stosowanej – translatoryka. Niestety, jej zagadnieniom, jak się zdaje, przez wiele lat nie dedykowano na gruncie nauki polskiej, regularnego czasopisma naukowego. Dopiero w roku 2002 z inicjatywy profesora Jana Koźbiała założone zostało czasopismo *Recepcja. Transfer. Przekład.*, jednakże ograniczone tylko – jak pisze jej założyciel – „do zakresu przekładu literackiego”. W roku 2005 ukazał się pierwszy numer czasopisma *Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu* stanowiącego według założeń jego redaktorów „platformę wymiany doświadczeń w zakresie dydaktyki translacji w Polsce”.

Potrzebę powołania do życia czasopisma poświęconego szeroko ujętej translatoryce zauważyłem już jakiś czas temu. Dostrzegli ją także moi Koledzy i Koleżanki z różnych polskich uczelni. W konsekwencji szerszej dyskusji przeprowadzonej na ten temat podjąłem rozważania nad ukonstytuowaniem, obok *Przeglądu Glottodydaktycznego*, czasopisma poświęconego translatoryce – przez analogię zatytułowanego roboczo *Przegląd Translatoryczny*.

Konkretyzowanie tego projektu zbiegło się w czasie z organizacją konferencji naukowej zatytułowanej „Lingwistyka stosowana jako nauka”, zorganizowanej dzięki wsparciu Wydziału Lingwistyki Stosowanej UW, której celem była reaktywacja Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej (pierwsza część niniejszego, pierwszego numeru *Lingwistyki Stosowanej* dokumentuje wyniki tej konferencji). W obliczu ogromnego zainteresowania inicjatywą reaktywacji Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej oraz przy bardzo dużym wsparciu tej inicjatywy ze strony profesora Franciszka Gruczy, profesora Jerzego Lukszyna oraz profesora Stanisława Szadyko, porzuciłem pierwotny zamiar ukonstytuowania nowego czasopisma poświęconego wyłącznie zagadnieniom translatorycznym i wydawania go równoległe z *Przeglądem Glottodydaktycznym*. W konsekwencji podjeliśmy decyzję o utworzeniu nowego czasopisma naukowego poświęconego szeroko pojętej lingwistyce stosowanej, a więc i glottodydaktyce, i translatoryce, ale nie tylko. Jego pełny tytuł brzmi *Lingwistyka Stosowana – Przegląd. Applied Linguistics – Review. Angewandte Linguistik – Studien*.

Lingwistyka Stosowana poświęcona jest wszystkim konstytutywnym działom szeroko pojętej lingwistyki stosowanej. Jej zadaniem jest prezentacja wyników rozważań i badań z zakresu lingwistyki stosowanej (jako nauki), której cele za F. Gruczą¹ można ująć tak:

¹ Szerzej na ten temat zob. F. Grucza (2007) *Lingwistyka stosowana. Historia – zadania – osiągnięcia*. Warszawa, s. 163 r.

(...) zadaniem lingwistyki stosowanej jest dostarczanie wiedzy (dodajmy od razu: poprzez odpowiednie przetworzenie nagromadzonej przez lingwistykę czystą), która umożliwi sformułowanie (racjonalnych) odpowiedzi na pytania typu:

- *Co się stanie z danym stanem elementów, to znaczy jak się on zmieni (lub nie), jeśli zostanie poddany oddziaływaniu takiego lub innego czynnika?*

- *Co zrobić z danym stanem elementów (rzeczy), to znaczy w jaki sposób należy nań wpłynąć, jakim należy go poddać działaniom, aby nie dopuścić do „groźących mu z natury” przemian niepożądanych lub przynajmniej osłabić ich tempo, bądź odwrotnie – jak wywołać przemiany pożądane lub je przyspieszyć?*

- *Jak doprowadzić do zrealizowania jeszcze nieistniejącego, ale już obmyślanego stanu elementów (rzeczy)? Jak go stworzyć?*

Można wobec tego powiedzieć, że:

- *celem lingwistyki czystej jest dociekanie i poznanie tego, jaka jest natura czy istota międzyludzkiej komunikacji językowej, to znaczy opisanie występujących w jej zakresie zjawisk dostępnych empirycznej obserwacji oraz ustalenie czynników warunkujących tę komunikację, a także ustalenie (sformułowanie) praw (reguł) rządzących zarówno jej funkcjonowaniem, jak i rozwojem,*

oraz, że

- *celem lingwistyki stosowanej jest z jednej strony poznanie sposobów reagowania przedmiotu lingwistycznych zainteresowań na takie lub inne interwencje z zewnątrz, a z drugiej strony poznanie możliwości kierowania czy też manipulowania tym przedmiotem oraz możliwości przekształcania i formowania tego przedmiotu.*

W konsekwencji takiego ujęcia celów badawczych lingwistyki stosowanej, pragniemy na łamach naszego czasopisma publikować rozważania i wyniki badań m.in. z zakresu:

- glottodydaktyki obejmującej takie dziedziny, jak: akwizycja języka ojczystego (pierwszego) i języków obcych, dydaktyka tych języków, kształcenie nauczycieli języka ojczystego i języków obcych, programowanie (konstruowanie) podręczników do nauki języka ojczystego i języków obcych oraz logopedia i terapia językowa,

- translatoryka obejmująca wszystkie rodzaje tłumaczenia tekstów pisanych i tłumaczenia ustnego, także ich formy mieszane oraz dydaktykę translacji,

- aplikatywnie ukierunkowaną analizę tekstu i analizę dyskursu, retorykę i stylistykę, aplikatywnie ukierunkowane badania nad komunikacją zawodową, komunikacją w instytucjach, komunikacją w sieci, komunikacją za pomocą mediów tradycyjnych i nowych mediów elektronicznych,

- aplikatywnie ukierunkowane badania z zakresu socjolingwistyki, komunikacji interkulturowej,

- badania z zakresu lingwistyki korpusowej i aplikatywnie ukierunkowane badania z zakresu lingwistyki komputerowej.

Będziemy tu prezentowali wyniki rozważań naukowych dotyczących zarówno języków ogólnych (standardowych), jak i języków specjalistycznych (fachowych), dotyczących komunikacji ogólnej (codziennej), jak i komunikacji specjalistycznej.

Od kolejnego, drugiego numeru, będziemy przyjmowali także teksty przygotowane w języku angielskim i niemieckim. *Lingwistyka Stosowana* pragnie być nie tylko organem krajowej dyskusji, ale także środkiem transferu zagranicznej myśli naukowej na użytek krajowy oraz (a może przede wszystkim) środkiem transferu polskiej myśli naukowej na użytek międzynarodowy.

Jak już zaznaczyłem, *Lingwistyka Stosowana* związana jest z *Przeglądem Glottodydaktycznym*. Początkowo zamierzaliśmy fakt ten uwzględnić także w numeracji *Lingwistyki Stosowanej*, podając w jej numeracji także kolejny numer *Przeglądu Glottodydaktycznego* – w ten sposób numer pierwszy *Lingwistyki Stosowanej* miał nosić oznaczenie 1(27). Niestety, ze względu na wymogi formalne związane z przyznawaniem numeru ISSN, z realizacji tego zamiaru musieliśmy zrezygnować.

Niemniej jednak, ponieważ *Lingwistykę Stosowaną* traktujemy jako kontynuatorkę *Przeglądu Glottodydaktycznego*, niezmienny pozostaje jej wewnętrzny układ. W pierwszej części „Rozpraw i artykułów” zamieszczać będziemy rozprawy teoretyczne, przedstawiające własny dorobek autorów w zakresie lingwistyki stosowanej oraz artykuły prezentujące aktualny stan jej poszczególnych dziedzin, a także jej dziedzin pomocniczych, a więc przede wszystkim lingwistyki, psychologii i dydaktyki ogólnej. Pragniemy zapewnić czytelnikom przegląd dorobku tych dziedzin, a także informacje o zachodzących w nich zmianach. Jeśli chodzi o lingwistykę stosowaną, to odwoływać się tu będziemy do jej szerokiego rozumienia.

Kolejny dział *Lingwistyki Stosowanej* zatytułowany „Recenzje i przeglądy” poświęcamy szeroko rozumianej informacji naukowej i praktycznej. Pragniemy bowiem informować naszych czytelników zarówno o nowych publikacjach naukowych, jak i o nowych materiałach do nauki języków obcych i to zarówno o krajowych, jak i, w miarę możliwości, o zagranicznych. Ostatni dział *Lingwistyki Stosowanej* „Komunikaty i sprawozdania” będą stanowić sprawozdania i informacje. W dziale tym zamieszczać będziemy informacje o imprezach i wydarzeniach, takich jak kongresy i sympozja, zjazdy i konferencje naukowe, zarówno krajowe, jak i zagraniczne. Szczegółowe informacje na ten temat zamieściliśmy na naszej stronie www.

Redakcja *Lingwistyki Stosowanej* pragnie w tym miejscu złożyć serdeczne podziękowania Panu Profesorowi Franciszkowi Gruczy za wyrażenie zgody na „oddanie” na rzecz *Lingwistyki Stosowanej* tematyki realizowanej do tej pory przez *Przegląd Glottodydaktyczny* oraz za duchowe wsparcie przy realizacji nowego projektu. Bardzo serdecznie dziękujemy także Panu Profesorowi Stanisławowi Szadyko, Kierownikowi Katedry Języków Specjalistycznych, za wszelką pomoc, także finansową, jakiej udziela *Lingwistyce Stosowanej*. Podziękowania składamy także wszystkim członkom Rady Naukowej *Lingwistyki Stosowanej*, za chęć poświęcania swego cennego czasu na rzecz propagowania lingwistyki stosowanej jako nauki. Szczególnie serdecznie dziękujemy Pani Profesor Barbarze Z. Kielar za podjęcie się trudu przewodniczenia zespołowi Rady Naukowej. Wszystkim autorom tomu pierwszego *Lingwistyki Stosowanej* gorąco dziękujemy za przyczynienie się do urzeczywistnienia tego projektu.

Zarazem jako nowy Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej byłbym zobowiązany Państwu za przekazanie dalej informacji o reaktywowaniu PTLŚ-u oraz o powołaniu do życia *Lingwistyki Stosowanej*. Wszystkich lingwistów stosowanych oraz wszystkich sympatyków lingwistyki stosowanej gorąco zapraszamy do zamieszczania na łamach *Lingwistyki Stosowanej* wyników swoich rozważań i prac badawczych.